

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Anna-Maria Prokofjeva

Erinevused eestlaste ja eesti venelaste väärtustes, konflikti hoiakutes ja lahendamises

Uurimistöö

Juhendaja: Anni Tamm, PhD

Läbiv pealkiri: Kultuurilised erinevused konflikti teemas

Tartu 2025

Erinevused eestlaste ja eesti venelaste väärtustes, konflikti hoiakutes ja lahendamises**Lühikokkuvõtte**

Uurimistöö eesmärk on välja selgitada erinevused eestlaste ja eesti venelaste konflikti hoiakutes ja lahendusviisides ning hinnata seoseid väärtuste, konflikti hoiakute ja konflikti lahendusviiside vahel. Uuringus osales 222 täiskasvanut eestlast ja vene emakeelega Eesti elanikku. Andmeid koguti veebiküsimustikuga, mis hindas osalejate seotuse ja autonoomia väärtusi, konstruktiivseid konflikti hoiakuid ja ebaefektiivseid konflikti lahendamise viise. Uurimistöö tulemused näitavad, et eestlastel on eesti venelastega võrreldes konstruktiivsemad hoiakud konflikti ning eesti venelased kasutavad rohkem ebaefektiivseid konflikti lahendamise viise. Seotuse väärtuste ja konstruktiivsete hoiakute vahel leiti negatiivne seos ning konstruktiivsete konflikti hoiakute ja ebaefektiivsete konflikti lahendusviiside vahel on negatiivne seos. Uurimistöö tulemused võimaldavad kultuurilisi erinevusi märgata ja seeläbi edendada mitmekultuurilises ühiskonnas mõistvat suhtlust.

Märksõnad: eestlased, eesti venelased, konflikt, väärtused, konflikti hoiakud, konflikti lahendusviis

Differences in values, conflict beliefs, and resolution between Estonians and Estonian Russians

Abstract

The aim of the study is to identify differences in conflict beliefs and resolution strategies between Estonians and Estonian Russians and to assess the relationships between values, conflict beliefs, and conflict resolution strategies. The study included 222 adult Estonian and Russian-speaking residents of Estonia. Data were collected through an online questionnaire that assessed participants' connectedness and autonomy values, constructive conflict beliefs, and ineffective conflict resolution strategies. The results of the study indicate that Estonians have more constructive conflict beliefs compared to Estonian Russians, while Estonian Russians use ineffective conflict resolution strategies more frequently. A negative correlation was found between connectedness values and constructive beliefs, as well as between constructive conflict beliefs and ineffective conflict resolution strategies. The results of the study help to highlight cultural differences, thereby promoting more understanding communication in a multicultural society.

Keywords: Estonians, Estonian Russians, conflict, values, conflict beliefs, conflict resolution methods

Konflikti on kirjeldatud kui inimestevaheliste suhete olulist osa, mis võib olla nii positiivsete kui ka negatiivsete tagajärgedega (Laursen & Hafen 2010). Jehn ja teised (2008) leidsid, et konfliktid vähendavad inimestevahelist usaldust, lugupidamist ja ühtekuuluvustunnet. Teiselt poolt on leitud aga seda, et konflikt võib tekitada positiivseid emotsioone, selliseid nagu energilisus, huvi ja elevus, kuid siin mängivad rolli konflikti intensiivsus ja kontekst (Todorova et al., 2014). Konfliktid tekivad tavaliselt kommunikatsiooni puudujääkide või suhtepebleemide tõttu, näiteks erinevused eesmärkides ja väärtustes, ning nendel võivad olla kaugele ulatuvad tagajärjed, mis mõjutavad inimese heaolu suhtes (Phillips & Cheston, 1979).

Seni on konflikti käsitlevates uuringutes peamiselt uuritud lapsi (Hartup et al., 1988; Martínez-Lozano et al., 2011; Shantz, 1987) ning konflikti lahendusviise (Kıralp et al., 2009; Phillips & Cheston, 1979; Thakore, 2013). See uurimistöö uurib täiskasvanute eestlaste ja vene emakeelega Eesti elanike (edaspidi eesti venelaste) erinevusi konflikti lahendamiseviisides ja hoiakutes. Lisaks uuritakse väärtusi, mis aitavad paremini mõista kultuurilisi erinevusi eestlaste ja eesti venelaste vahel ning kuidas need väärtused on seotud kahe grupi konflikti hoiakute ja lahendamiseviisidega. Tulemused aitavad paremini aru saada erinevustest eestlaste ja eesti venelaste vahel konflikti lahendamise viisides ja hoiakutes ning täita lüngad varasemates teadustöodes, mis on keskendunud teistele kultuuridele ning on uurinud hoiakuid ja lahendusviise eraldiseisvalt. Antud uurimistöö on suunatud eestlaste ja eesti venelaste uurimisele, sest need kaks kultuuri on Eestis kõige arvulisemalt esindatud. 2021. aasta andmete järgi moodustasid eesti venelased Eesti rahvastikust 24%, mis teeb neist kõige suurema vähemusrahvuse Eestis (Statistikaamet, 2021).

Konflikti lahendusviisid ja hoiakud

Konflikti lahendusviisidest on teada seda, et need on elu jooksul välja kujunenud strateegiad, mida tahtmise korral on võimalik muuta või ümber õppida. Sternberg ja Soriano (1984) leidsid, et indiviididel kujunevad eelistatavad konflikti lahendamise stiilid, mis jäävad püsima erinevates situatsioonides. Thakore (2013) seletas oma töös, et inimesed ei ole teadlikud lahendusstrateegiatest, mida nad konflikti sattudes kasutavad, kuid iga strateegia on õpitud ning seda on võimalik muuta, õppides uusi ja konstruktiivsemaid viise konflikti lahendamises.

Varasemates uuringutes on välja toodud kaks konflikti lahendamise viisi: efektiivne ja ebaefektiivne (Boroş et al., 2010; Weitzman, 2001). Antud uurimistöös hinnatakse eestlaste ja eesti venelaste konflikti ebaefektiivset lahendamise viisi, mille all mõeldakse strateegiat, mis ei lahenda konflikte täielikult ning mille tagajärjeks on sageli konfliktide eskaleerumine,

pikaajaline rahulolematuse või suhete kvaliteedi langus (De Dreu & Weingart, 2003). Rahim (1983) on oma töös välja toonud viis konflikti efektiivse ja ebaefektiivse lahendamise viisi: integreerimine, kompromissi tegemine, vältimine, domineerimine ja kohustamine. Uuringud kinnitavad seda, et efektiivseteks konflikti lahendamise meetoditeks võib pidada integreerivaid ja koostööl põhinevaid lähenemisi. Näiteks Behfar jt. (2008) leidsid et grupid, mis proaktiivselt kehtestasid selgeid ootusi ja tööjaotust, olid oma ülesannetes tõhusamad ja indiviidikeskne rahulolulase oli kõrgem. Kıralp ja kolleegid (2009) leidsid, et ülikooli tudengid kasutasid lähedaste inimestega konfliktis olles kõige sagedamini just efektiivseid lahendusstrateegiaid: kompromissi ja koostööd. Tudengite ebaefektiivsete konflikti lahendusstrateegiate alla kuulusid vältimine ja vaidlemine. Behfari jt. (2008) uuringust selgus, et gruppides, milles oli madal nii rahulolu kui ka sooritus, ei olnud selgelt paika pandud rolle, esines palju suhtlusprobleeme ning lahkarvamuste tekkepõhjustega ei tegeletud. Konfliktist möödavaatamine või oma arvamuse eest võitlemine ei parandanud koostööd ning mitmed grupiliikmed avaldasid soovi lahkuda.

Hoiakud näitavad seda, kuidas inimene konfliktidesse suhtub ja mõjutavad seda, kuidas ta konflikte lahendab (Simon et al., 2008) ja mis tõlgenduse nendele annab (Ricco & Sierra 2017). Ben-Ari ja Hirshberg (2009) leidsid, et mida positiivsemad olid inimeste hoiakud konfliktidesse seda suurema tõenäosusega nad olid valmis tegema koostööd ja nõustuma kompromissidega. Samas aga inimesed, kelle hoiakud olid negatiivsed, kaldusid konflikte vältima ehk kasutama ebaefektiivset lahendusstrateegiat. Uuringus mainiti ka seda, et viisi, kuidas inimene konflikti tajub, mõjutavad mitmete aastate jooksul kogetud inimestevaheliste suhete kogemused. Feiring ja tema kolleegid (2018) leidsid, et kui inimesel on ülekaalus head kogemused teistega suhtlemisel, siis neil on ka rohkem usaldust teiste vastu ning nad on kindlad, et neil õnnestub leida mõlemale osapoolle sobiv lahendus. Seega konstruktiivsete uskumustega inimesed näitasid rohkem probleemi lahendavat käitumist. Negatiivsete kogemustega inimestel oli uuringu tulemuste järgi rohkem usaldamatust ja hirmu selle pärast, et konflikt võib suhted ära rikkuda. Inimesed, kes olid arvamusel, et konfliktid kahjustavad suhteid, suhtusid erimeelsustesse negatiivselt ning agressiivselt.

Antud uurimistöös hinnatavad hoiakud kuuluvad konstruktiivsete hoiakute kategooriasse. Konstruktiivsete konflikti hoiakute puhul on konfliktid normaalsus ning võimalus suhteid parandada. Obratsova (2018) uuring näitas, et ühe homogeense valimi sees võivad esineda väga erinevad arvamused konfliktist. Ühed arvasid, et konfliktid on loomulik ja normaalne elu osa, teiste meelest on parem konflikte vältida. Inimese hoiakuid kujundavad igapäevaselt

mitmed välised tegurid, mis võivad muuta inimese hoiakud ambivalentseks (Song & Ewoldsen, 2015). Kuigi konflikt võib viia nii positiivsete kui ka negatiivsete tagajärgedeni (Laursen & Hafen, 2010), on täiskasvanutel kalduvus näha konfliktis rohkem negatiivset kui positiivset (Tamm & Tõugu, 2022). Tamme ja Tõugu uuringus leiti, et otsustamaks, kas konflikt on negatiivne olid olulised nii konflikti protsess, selle tulemused kui ka tunded, mida inimene tüli ajal koges. Konflikti positiivsuse määrasid ainult selle tulemused. Kuna omadusi, mis muudavad konflikti halvaks oli rohkem, siis sellest järeldati, et täiskasvanud kipuvad konfliktile kergemini negatiivset tähendust omistama ning halva varjundiga erimeelsused jäävad ka paremini meelde.

Uuring, mis näitab, et konflikti hoiakute ja lahendamisviiside teemad on omavahel tihedalt seotud, leidis, et efektiivsed toimetulekustrateegiad (hoolitsemine ja koostöö) aitavad inimesel kinnitada konstruktiivseid hoiakuid seoses konfliktiga ning parandavad rahulolu (Kim et al., 2015). Teises uuringus leiti, et ebatõhus ja agressiivne konflikti lahendamise strateegia ning destruktiiivsed uskumused ennustasid konfliktsemaid romantilisi suhteid. Lahendusele suunatud ja tõhusad lahendusmeetodid (näiteks koostöö) ning negatiivsete hoiakute puudumine ennustas suhetes suuremat intiimsuse määra (Simon et al., 2008).

Väärtused ja kultuurilised erinevused

Selle uurimistöö fookus on eestlaste ja eesti venelaste konflikti hoiakute ja lahendusviiside võrdlemisel. Kahe kultuurigrupi hoiakud ja lahendusviisid võivad olla erinevad, sest vaatamata sellele, et mõlemad grupid elavad samas riigis, neil on erinev taust ning kultuur, mis omakorda mõjutab hoiakuid ja strateegiaid, millega nad konflikte lahendavad (Kimmel, 2006). Eesti iseseisvumine ja Nõukogude Liidust eraldumine tekitas riigi territooriumil kaks üksteisest erinevat gruppi: rahvas, kes peab ennast eestlaseks ning lähtub Eesti kultuuri kommetest ning rahvas, kelle juured või kombestik on pärit Venemaalt ning ühtekuuluvus Eesti kultuuriga ei ole nii tugev (Maimone, 2004).

Väärtused täiendavad hoiakute ja konflikti lahendamise strateegiate uurimist, pakkudes sügavamat mõistmist kahe kultuuri erinevustest konfliktiküsimustes. Schwartzi (1992) järgi on väärtused eraldiseisvad, transsituatsioonilised ja kultuuriti universaalsed. Tema definitsiooni järgi väärtused mõjutavad seda, kuidas inimene valib oma tegevusi, hindab inimesi ja sündmusi ning seletab oma käitumist ja hinnanguid (Schwartz, 1999).

Antud uurimistöös keskendutakse autonoomia ja seotuse väärtustele ning analüüsitakse nende seoseid eestlaste ja eesti venelaste konflikti hoiakute ja konfliktiga toimetuleku strateegiatega.

Kagitcibasi (2005) koondas oma töös erinevaid autonoomia ja seotuse definitsioone, mille põhjal saab kokku võtta, et autonoomia väärtusega inimesed kalduvad eelistama sõltumatust, juhtima ennast ise ning nad näevad ennast kui teistest eraldiseisvat indiviidi. Samas seotuse väärtusega inimesed võivad teiste mõtete või huvidega kergemini kaasa minna lastes ennast seeläbi lihtsamini juhtida ja mõjutada.

Kahte uuritavat kultuuri, eestlasi ja eesti venelasi, eristab erinev individualistlikkuse ja kollektivistlikkuse määr. Realo ja Allik (1999) võrdlesid omavahel kolme valimit, et uurida eestlaste, venelaste ja ameeriklaste kollektivistlikkuse määra. Eesti valim oli nendest kolmest kõige vähem kollektivistlikum. Venelaste andmeid koguti nii Moskvast kui ka Narvast ning leiti, et mõlemad valimid olid kollektivistlikumad kui USA ja Eesti elanikud. Kuid venelased, kes elasid Eestis olid Moskva valimiga võrreldes vähem kollektivistlikud. Nende tulemuste põhjal saab järeldada, et eestlaste seas domineerivad individualistlikud väärtused ja eesti venelaste seas kollektivistlikud.

2014. aastal Tulviste ja tema kolleegide poolt tehtud uuringu tulemused panid aluse sellele, et erinev individualistlikkuse ja kollektivistlikkuse määr ei viita erinevustele muudes väärtustes. Uuringust selgus, et eestlaste ja eesti venelaste väärtuste profiilid olid sarnased. Teadlased arutlesid, et väärtusi ja nende stabiilust võib mõjutada see, kuhu gruppi inimene kuulub (enamus või vähemus), konkreetsed ajaloo sündmused ja vanus. Väärtused, mis esinesid rohkem eestlaste kui eesti venelaste seas olid seotud avatud suhtumisega muutustele, heatahtlikkuse ja universalismiga. Eesti venelased panid suuremat rõhku väärtustele, mis olid seotud traditsioonide hoidmise, turvalisuse ja võimuga.

Kultuuri mõju konflikti hoiakutele on seletanud 1999. aastal Ohbuch ja tema kolleegid, kes leidsid, et individualistliku kultuuri inimesed näevad konflikte tavalise ja vältimatu sotsiaalse suhtluse osana. Nad keskenduvad isiklikele huvidele ning proovivad saavutada võimalikult palju kasumit kui ka õiglust. Kollektivistliku kultuuriga inimesed vastupidi suhtuvad konflikti kui millessegi ebameeldivasse. Nad panevad rohkem rõhku grupi, kui isiklikule kasumile ning nende peamine eesmärk on säilitada tasakaal sotsiaalsetes suhetes.

Mitmed uuringud on leidnud seoseid kultuuri ja selle vahel, millist konflikti lahendamise stiili inimene eelistab, sest individidid kalduvad eelistama neid konflikti lahendamise viise, mis on kooskõlas nende kultuuriliste väärtustega (Gunkel et al., 2016). Samas on senised tulemused olnud mõneti vastuolulised. Konflikti lahendusmeetodite seost kollektivistlike ja individualistlike väärtustega on uurinud Gabrielidis ja tema kolleegid (1997). Mehhiko kui

kollektivistliku riigi elanikud eelistasid konflikti lahendusstiile, milles esikohal on mure teiste inimeste pärast ning puudub vaenulikkus, nagu kohandumine ja koostöö. Kui võrrelda omavahel kohandumise ja koostöö ning vältimise ja võistluslikkuse strateegiaid, siis Ameerika Ühendriigi elanikud kaldusid samuti esimese kahe lahendusviisi poole, kuid vähem kui kollektivistliku riigi elanikud. Vastupidi Cai ja Fink (2002) töid oma metaanalüüsis välja, et individualistlikud riigi elanikud kalduvad kasutama rohkem vältimist. Trubisky ja kolleegid (1991) aga väitsid, et Taiwani kui kollektivistliku riigi elanikud kasutasid võrreldes individualistliku Ameerika Ühendriikide riigiga rohkem abivalmist ja vältivat konflikti lahendamise stiili. Teiste uuringute järgi on kollektivistlikel väärtustel leitud positiivset seost integreeriva ja negatiivne seos domineeriva konflikti lahendamise stiiliga (Gunkel et al., 2016). Holt ja DeVore (2005) tõestasid oma uuringus, et individualistlikes riikides kasutatakse konfliktis olukorras rohkem sundimist ning kollektivistlikes riikides tagasitõmbumist ja kompromisside tegemist. Sellist variatiivsust konfliktiga toimetulekus seletab see, et erinevatest kultuuriruumidest pärit inimesed omistavad lahendusviisidele erinevaid tähendusi. Cai ja Fink (2002) leidsid, et kultuuriti mõisteti erinevalt nelja lahendusviisi viiest. Vältimise, kohustamise, integreerimise ja kompromisside tegemise strateegiate kirjeldustes esines riigiti olulisi erinevusi. Domineerimine oli ainuke stiil, mida suurem osa multikultuursest valimist samamoodi tõlgendas.

Käesolev uurimistöö

Uurimistöö peamine eesmärk on välja selgitada erinevused eestlaste ja eesti venelaste konflikti hoiakutes ja lahendusviisides. Lisaks hinnatakse eestlaste ja eesti venelaste autonoomia ja seotuse väärtusi ning nende seoseid konflikti hoiakute ja lahendusviisidega. Samuti uuritakse konflikti hoiakute ja lahendusviiside vahelisi seoseid.

Eelnevatele uurimustele tuginedes eeldatakse, et autonoomia väärtused on positiivselt seotud konstruktiivsete konflikti hoiakutega ja seotuse väärtused on konstruktiivsete konflikti hoiakutega negatiivselt seotud. Samuti eeldatakse, et konstruktiivsed konflikti hoiakud on negatiivselt seotud ebaefektiivsete konflikti lahendusviisidega.

Varasemad teadustööd on jõudnud vastandlikele tulemustele sellest, kuidas kultuurilised erinevused mõjutavad konstruktiivsed konflikti hoiakuid ja konflikti lahendamise viise ning kuidas on autonoomia ja seotuse väärtused seotud ebaefektiivsete konflikti lahendusviisidega. Kuna nende teemade kohta hüpoteeside püstitamine on raskendatud, siis esitati kaks uurimisküsimust:

1. Kuidas erinevad eestlaste ja eesti venelaste konstruktiivsed konflikti hoiakud ja konflikti lahendamise viisid?
2. Milline seos on autonoomia ja seotuse väärtustel ebaefektiivsete konflikti lahendusviisidega?

Meetod

Valim

Uuringus osales kokku 222 inimest, kellest 102 (46%) olid eestlased ja 120 (54%) olid vene emakeelega Eesti elanikud. Valimist 187 (84%) olid naised, 33 (15%) olid mehed ja 2 osalejat märkisid oma sooks „muu“. Eesti valimi keskmine vanus oli 26 aastat ja eesti venelaste keskmine oli 50 aastat. Kogu valimi keskmine vanus oli 38,91 aastat ($SD = 16,38$). Kõige noorem osaleja oli 18-aastane ning kõige vanem 71-aastane.

Protseduur ja materjalid

Koostati eesti- ja venekeelne uuringu kutse, mida saadeti osalejatele personaalselt või postitati sotsiaalmeedia gruppidesse. Osalejad said uuringu kutse oma emakeeles. Veebiuuring koostati LimeSurvey keskkonnas, kus tehti kaks küsimustikku, eesti ja vene keeles. Uuringusse kutsuti osalema neid, kes on täisealised Eestimaa elanikud, kelle emakeel on kas eesti või vene keel. Vanuse ülempiiri selles uuringus ei sätestatud. Kõikide jaoks oli osalemine vabatahtlik ning vastamine toimus anonüümselt. Osalejaid informeeriti uuringu sisust nii palju kui võimalik, kuid tõelise pealkirja ja eesmärgi nad said teada vaid debriifingu ajal. Küsimustiku täitjatele ei avalikustatud kogu infot kohe, sest see võis mõjutada nende vastuseid ning vähendada uuringu valiidsust.

Osalejatelt küsiti demograafilisi andmeid: sugu, vanus ja emakeel. Osalejatel paluti täita küsimustikud väärtuste, konflikti hoiakute ja konflikti lahendusviiside kohta.

Autonoomia ja seotuse väärtused olid mõõdetud *Autonomy-Relatedness Inventory* küsimustikuga (Keller, 2007). Küsimustikus oli kokku 18 väidet. Üheksa väidet hindasid autonoomia olulistust (nt „Parem on usaldada iseennast kui toetuda teistele“). Üheksa väidet hindasid seotust (nt: „Oma vanemate arvamusega peaks arvestama ka kodust eemal olles“). Väite kehtivust hindasid uuringus osalejad 4-pallisel Likerti skaalal, kus 1 tähendas „üldse mitte“ ja 4 „täielikult“. Autonoomia väidete reliaabluse Cronbachi alfa eestlaste küsimustikus

oli 0,65, eesti venelaste Cronbachi alfa oli 0,62. Seotuse väidete reliaabluse Cronbachi alfa eestlaste küsimustikus oli 0,82, eesti venelaste Cronbachi alfa oli 0,85.

Konflikti hoiakute küsimustik *The Beliefs About Conflict Inventory* (Möllits, 2022; Simon et al., 2008) koosnes viiest küsimusest ning hindas konstruktiivseid hoiakuid konflikti (nt “Konfliktid võivad parandada inimeste omavahelisi suhteid.”). Osalejad said nõustuda või mitte nõustuda iga väitega 5-pallisel skaalal, kus 1 tähendas „ei nõustu üldse“ ja 5 „nõustun täielikult“. Eestlaste küsimustiku reliaabluse Cronbachi alfa oli 0,62, eesti venelaste Cronbachi alfa oli 0,74.

Ebaefektiivse konfliktiga toimetuleku küsimustikus *Ineffective Arguing Inventory* (Kurdek, 1994; Möllits, 2022) oli kaheksa väidet (nt “Peaksin õppima erimeelsusi teiste inimestega paremini lahendama”). Küsimustikus oli kolm väidet, mis olid ümber pööratud (nt „Kui vaidlus lõpeb, siis on nii minu kui ka teise osapoole arvamus ära kuulatud“). Uuringu osalejad hindasid väiteid 5-pallisel skaalal, kus 1 tähendas „ei nõustu üldse“ ja 5 „nõustun täielikult“. Eestlaste küsimustiku reliaabluse Cronbachi alfa oli 0,62, eesti venelaste Cronbachi alfa oli 0,67.

Uuringu jaoks tõlgiti eesti keelest vene keelde ebaefektiivse konfliktiga toimetuleku ja konflikti hoiakute küsimustikud. Küsimustikke tõlkis neli kakskeelset inimest. Tõlkeid võrreldi ning nende põhjal koostati kahe küsimustiku lõplikud versioonid.

Andmeanalüüs

Tulemuste analüüsimiseks kasutati andmetöötlusprogrammi JASP (versioon 0.17.3.0). Andmete normaaljaotuslikkust hinnati asümmeetria- ja järsakuskordajate alusel (vahemik -1 kuni 1). Kõik uurimistöö andmed täitsid normaaljaotuslikkuse kriteeriume.

Erinevusi eestlaste ja eesti venelaste konstruktiivsetes konflikti hoiakutes, konflikti lahendusviisides ja väärtustes uuriti sõltumatute valimite *t*-testiga. Sõltuvate muutujate ja tunnuste asümmeetria- ja järsakuskordajad jäid vahemikku -1 kuni 1.

Autonoomia ja seotuse väärtuste, konflikti hoiakute ja lahendusviiside seoseid uuriti Pearsoni korrelatsiooniga.

Tulemused

Eestlaste ja eesti venelaste võrdlus

Tabelis 1 on esitatud eestlaste ja eesti venelaste keskmised skoorid autonoomia ja seotuse väärtustes, konflikti hoiakutes ning ebaefektiivsetes lahendusviisides. Andmed näitavad, et nii autonoomia ($t(215,3) = -3,766, p < 0,001$, Coheni $d = -0,507$) kui ka seotuse väärtuste ($t(219,4) = -6,585, p < 0,001$, Coheni $d = -0,879$) keskmine skoor oli eesti venelastel kõrgem kui eestlastel. Konflikti konstruktiivsete hoiakute erinevus kahe grupi lõikes seisnes selles, et eestlaste hoiakud olid statistiliselt oluliselt konstruktiivsemad kui eesti venelaste hoiakud, $t(213,9) = 11,134, p < 0,001$, Coheni $d = 1,476$. Samuti eesti venelased raporteerisid kõrgemat konflikti ebaefektiivsete lahendamiseviiside kasutamist kui eestlased, $t(217,9) = -4,176, p < 0,001$, Coheni $d = -0,587$. Kõikide tabelis välja toodud keskmiste skooride vahel oli statistiliselt oluline erinevus, sest $p < 0,001$.

Tabel 1

	Eestlased	Eesti venelased
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>
Seotuse väärtus	2,23 (0,48)	2,70 (0,60)
Autonoomia väärtus	3,30 (0,31)	3,46 (0,32)
Konstruktiivsed hoiakud	3,32 (0,51)	2,40 (0,72)
Ebaefektiivne lahendusviis	2,70 (0,47)	2,99 (0,57)

Märkus. *M* - keskmine, *SD* – standardhälve.

Seosed väärtuste, konflikti hoiakute ja lahendamiseviiside vahel

Korrelatsioonianalüüsides selgus, et autonoomia väärtuste ja konstruktiivsete konflikti hoiakute vahel oli negatiivne korrelatsioon ($r = -0,248, p < 0,001$) ning seotuse väärtuste ja konstruktiivsete konflikti hoiakute vahel oli samuti negatiivne korrelatsioon ($r = -0,477, p < 0,001$).

Seotuse väärtuste ja ebaefektiivsete konflikti lahendamiseviiside vahel oli nõrk positiivne seos ($r = 0,186, p = 0,005$). Kuid autonoomia väärtuste ja ebaefektiivsete konflikti lahendamiseviiside vahel ei esinenud statistiliselt olulist seost ($r = 0,035, p = 0,603$).

Konstruktiivsete konflikti hoiakute ja ebaefektiivse konflikti lahendamiseviisi vahel oli statistiliselt oluline negatiivne seos ($r = -0,372, p < 0,001$).

Arutelu

Antud uurimistöö eesmärk oli välja selgitada erinevused eestlaste ja eesti venelaste konflikti hoiakutes ja lahendusviisides. Lisaks sooviti hinnata konflikti hoiakute ja lahendusviiside vahelisi seoseid ning uurida kahe grupi väärtusi ja analüüsida nende seoseid konflikti hoiakute ja lahendusviisidega. Uuringu tulemused näitasid, et eestlastel on konstruktiivsemad hoiakud kui eesti venelastel ning eesti venelased kasutavad rohkem ebaefektiivset lahendamiskiisi. Samuti leiti seoseid konstruktiivsete konflikti hoiakute ja ebaefektiivsete lahendusviiside ning seotuse ja autonoomia väärtuste ja konstruktiivsete konflikti hoiakute vahel.

Kultuurilised ja väärtuslikud erinevused konflikti hoiakutes ja lahendusviisides

Antud uurimistöös sooviti teada, kuidas erinevad eestlaste ja eesti venelaste konstruktiivsed konflikti hoiakud ja konflikti lahendamise viisid. Selgus, et eestlastel on konstruktiivsemad hoiakud konflikti kui eesti venelastel. Ohbuchi ja tema kolleegide (1999) uuringu tulemused näitasid, et individualistliku kultuuri esindajate jaoks on konflikt vältimatu ja normaalne sotsiaalse elu osa. See-eest kollektivistliku kultuuri esindajad suhtuvad konflikti kui millessegi ebameeldivasse. Kui tõlgendada saadud tulemusi lähtudes Realo ja Alliku (1999) tööst, mille järgi eestlased on individualistlikumad kui Eestis elavad vene emakeelega inimesed, siis vastuolu ei teki. Kuid kuna antud uurimistöös eesti venelased hindasid kõrgemalt nii seotuse kui ka autonoomia väärtusi, siis see muudab tulemuste tõlgendamise mitmetahulisemaks. Eesti venelaste autonoomia ja seotuse väärtuste olulisemaks hindamine viitab sellele, et nende väärtushinnangutes on nii individualistlikke kui ka kollektivistlikke jooni. Võib teha oletuse, et 2024. aastaks on kaks kultuuri omavahel rohkem segunenud ning varasemalt Realo ja Alliku (1999) poolt leitud selged individualistlikkuse ja kollektivistlikkuse piirid on hägustunud. Kuigi seotuse väärtus on eesti venelaste jaoks siiani olulisem kui eestlaste jaoks, siis ajaga võis tõusta ka autonoomia väärtuse olulisus. Tulviste ja tema kolleegid (2014) leidsid seda, et väärtused ei ole muutumatu konstrukt ning väärtuste stabiilsust võivad mõjutada ajaloolised sündmused ja see kuhu gruppi inimene arvab end kuuluvat. Seega eesti venelaste kõrgem autonoomia väärtus võib viidata individualistliku kultuuri mõjutustele ning eestlaste ja eesti venelaste väärtuste suuremale segunemisele. Samas eesti venelaste kõrgem seotuse väärtus peegeldab kollektivistliku tausta säilimist. Konfliktsetes olukorras võib eesti venelastel domineerida seotuse väärtus ning seetõttu ei ole nende hoiakud konflikti nii konstruktiivsed kui eestlastel.

Uurides kahe kultuuri erinevusi konflikti lahendamises selgus, et eesti venelased kasutavad rohkem ebaefektiivset lahendamiskiisi. Kuna eesti venelaste jaoks oli autonoomia väärtus

olulisem kui eestlaste jaoks, siis võib tuua paralleele Cai ja Finki metaanalüüsiga (2022), mille järgi individualistlike riikide elanikud, kellel domineerib autonoomia väärtus, kasutavad rohkem ebaefektiivseid lahendusviise, näiteks vältimist. Samale tulemusele jõudsid ka Holti ja DeVore (2005) väites, et võrreldes kõrge seotuse väärtusega inimeste efektiivsete konflikti lahendusviisidega, näiteks kompromisside tegemine, individualistlike riikide elanikud kasutavad rohkem ebaefektiivseid strateegiaid, näiteks sundimine.

Kultuurilisi erinevusi on varasemalt paljuski seostatud väärtustega (Cai & Fink, 2002; Gabrielidis et al., 1997; Gunkel et al., 2016; Holt & DeVore, 2005; Ohbuch et al., 1999; Trubisky et al., 1991; Tulviste, 2014;). Seetõttu uuriti ka antud uurimistöös autonoomia ja seotuse väärtusi ja nende seoseid konflikti hoiakute ja lahendusviisidega, et muuhulgas mõista, millest erinevused eestlaste ja eesti venelaste vahel tuleneda võiksid. Uurimistöös hinnati autonoomia ja seotuse väärtuste seost konstruktiivsete konflikti hoiakutega. Hüpotees, millega eeldati leida negatiivne seos seotuse väärtuste ja konstruktiivsete konflikti hoiakute vahel leidis kinnitust. Autonoomia väärtuste ja konstruktiivsete konflikti hoiakute vahel leiti hoopiski negatiivne seos. Saadud tulemused kinnitavad Ohbuchi jt. (1999) tulemusi, mis tõestasid, et kõrge seotuse väärtusega inimesed proovivad konfliktist hoiduda, sest nende eesmärgiks on säilitada suhetevaheline tasakaal. See-eest teine Ohbuchi uurimistöo järeldus sellest, et kõrge autonoomia väärtusega inimesed näevad konflikte tavalise ja vältimatu sotsiaalse elu osana, ei saanud selle uuringu tulemustega kinnitatud. Sellest võib järeldada, et antud valimi jaoks konflikt seostub ennekõike destruktiivsete hoiakutega. Kuna hoiakud kujunevad kogemuse tõttu (Feiring et al., 2018), siis nii autonoomia kui ka seotuse väärtust tähtsustavad inimesed on oma elu jooksul kokku puutunud olukordadega, milles konflikt on kandnud negatiivset emotsiooni, näiteks on ohustanud suhte harmooniat või tekitanud inimestes usaldamatust.

Lisaks taheti aru saada, milline seos on autonoomia ja seotuse väärtustel ebaefektiivsete konflikti lahendamise viisidega. Seotuse väärtuste ja ebaefektiivsete konflikti lahendamise viiside vahel leiti nõrk positiivne seos. Kuid autonoomia väärtuste ja ebaefektiivsete konflikti lahendamise viiside vahel ei olnud statistiliselt olulist seost. Ka varasemas kirjanduses on selles teemas vastuolusid. Kuigi Gunkel ja tema kolleegid (2016) väitsid, et inimesed eelistavad neid konflikti lahendamise viise, mis on kooskõlas nende kultuuriliste väärtustega, siis praegusel hetkel on veel raske ennustada, kuidas täpselt väärtused lahendusviise mõjutavad. Gabrieldis jt. (1997) leidsid, et kõrge seotuse väärtusega inimesed kasutavad efektiivsemaid konflikti lahendamise viise, kohandumist ja koostööd. Samas on saadud ka

selliseid tulemusi, kus autonoomia väärtusega inimesed kasutavad samapalju nii efektiivseid, abivalmidus, kui ka ebaefektiivseid lahendusviise, vältimine (Trubisky et al., 1991).

Konflikti lahendusviisid ja hoiakud

Püstitatud hüpotees, mille järgi konstruktiivsed konflikti hoiakud on negatiivselt seotud konflikti ebaefektiivse lahendamisiisiga leidis kinnitust. Simon ja tema kolleegid (2008) seostasid konflikti hoiakuid ja lahendusviise nii, et hoiakud võivad mõjutada seda, kuidas inimene konflikte lahendab. Varasemates uuringutes leiti, et inimesed, kellel domineerivad konstruktiivsed hoiakud konflikti näitavad teiste vastu suuremat usaldust ning pürgivad kompromisside leidmise poole ning näitavad rohkem probleemi lahendavat käitumist (Feiring et al., 2018). Ben-Ari ja Hirshberg (2009) tulemuste järgi konstruktiivsete hoiakutega inimesed kaldusid suurema tõenäosusega kompromissi ja koostöö poole, võrreldes inimestega, kelle hoiakud konflikti olid negatiivsed. Kim ja kolleegid (2015) töid sama seose järeldades, et efektiivsed konflikti lahendusviisid kinnitavad inimeste konstruktiivseid hoiakuid konfliktiga seoses.

Piirangud ja edasised uurimissuunad

Uurimistöo tulemuste tõlgendamist võis piirata küsimustike madal reliaablus. Kolme kasutatud küsimustiku Cronbachi alfad, eriti eesti valimis, olid alla 0,7, mis viitab sellele, et küsimustikus kasutatud väited ei olnud piisavalt kooskõlas.

Kuna antud uurimistöo raames koguti andmeid mugavusvalimi peal, siis see põhjustas mitmeid piiranguid. Mõlema kultuuri valimis oli rohkem esindatud naiste arvamust. Kogu valimist moodustasid meessoost vastajad 15%. Seega saadud tulemuste põhjal tehtud järeldused kehtivad pigem naiste kui kogu populatsiooni kohta. Antud uurimistöo ei keskendunud soolistele erinevustele, kuid see oleks üks võimalikest viisidest, kuidas antud teemat tuleviku uuringute raames laiendada, uurides nii kultuuridevahelisi kui ka soolisi erinevusi konflikti hoiakutes ja lahendusviisides.

Kahe grupi vahelisi erinevusi võis põhjustada lisaks kultuurilistele erinevustele osalejate vanus. Eesti valimi keskmine vanus on 26 aastat ja eesti venelaste keskmine on 50 aastat. Tulviste (2014) leidis, et vanus võib mõjutada inimeste väärtusi. Lisaks väärtustele erinevad eri vanusegruppidesse kuuluvad inimesed seetõttu, et nad on kasvanud erinevates keskkondades, eri normide ja hoiakutega. Tulevikus saab teha uuringuid, kus vanusele keskendutakse täpsemalt. Näiteks uurida, kuidas eri generatsiooni kuuluvad eestlased ja eesti venelased konfliktidesse suhtuvad ja neid lahendavad.

Tulevastes uuringutes võib jätkata eestlaste ja eesti venelaste kultuuriliste erinevuste uurimist. Keskenduda ühe riigi kahele domineerivale kultuurile on nii oluline kui ka huvitav, sest sellega saab seletada, kuidas ajaloolised, keelelised ja kultuurilised erinevused mõjutavad inimeste konflikti hoiakuid ja lahendusviise. Tulemused annavad võimaluse kultuurilistest erinevustest paremini aru saada ning edendada mitmekultuurilises ühiskonnaruumis mõistvamaid suhteid.

Kokkuvõte

Antud uurimistöös on esitatud tõendeid, et eestlaste ja eesti venelaste vahel on olulisi erinevusi konflikti hoiakutes ja lahendusviisides. Eestlastel on konstruktiivsemad hoiakud kui eesti venelastel, mis viitab sellele, et nende jaoks on konflikt normaalne osa sotsiaalsest suhtlusest ning üks viisidest, kuidas omavahelisi suhteid parandada. See-eest eesti venelased kasutavad rohkem ebaefektiivseid konflikti lahendamiseviise. Kuna konflikti konstruktiivsed hoiakud ja ebaefektiivsed lahendusviisid on negatiivselt seotud, siis eesti venelaste vähem konstruktiivsemad hoiakud võivad mõjutada nende konflikti lahendamise strateegiaid.

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Anna-Maria Prokofjeva

Kasutatud kirjandus

- Behfar, K. J., Peterson, R. S., Mannix, E. A., & Trochim, W. M. K. (2008). The critical role of conflict resolution in teams: A close look at the links between conflict type, conflict management strategies, and team outcomes. *Journal of Applied Psychology, 93*(1), 170–188. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.93.1.170>
- Ben-Ari, R., & Hirshberg, I. (2009). Attachment Styles, Conflict Perception, and Adolescents' Strategies of Coping with Interpersonal Conflict. *Negotiation Journal, 25*(1), 59–82. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.2008.00208.x>
- Cai, D., & Fink, E. (2002). Conflict style differences between individualists and collectivists. *Communication Monographs, 69*(1), 67–87. <https://doi.org/10.1080/03637750216536>
- De Dreu, C. K. W., & Weingart, L. R. (2003). Task versus relationship conflict, team performance, and team member satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology, 88*(4), 741–749. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.4.741>
- Feiring, C., Simon, V. A., & Markus, J. (2018). Narratives About Specific Romantic Conflicts: Gender and Associations With Conflict Beliefs and Strategies. *Journal of Counseling & Development, 96*(3), 254–266. <https://doi.org/10.1002/jcad.12200>
- Gabrielidis, C., Stephan, W. G., Ybarra, O., Dos Santos Pearson, V. M., & Villareal, L. (1997). Preferred Styles of Conflict Resolution: Mexico and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 28*(6), 661–677. <https://doi.org/10.1177/0022022197286002>
- Gunkel, M., Schlaegel, C., & Taras, V. (2016). Cultural values, emotional intelligence, and conflict handling styles: A global study. *Journal of World Business, 51*(4), 568–585. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2016.02.001>
- Hartup, W. W., Laursen, B., Stewart, M. I., & Eastenson, A. (1988). Conflict and the Friendship Relations of Young Children. *Child Development, 59*(6), 1590–1600. <https://doi.org/10.2307/1130673>
- Holt, J. L., & DeVore, C. J. (2005). Culture, gender, organizational role, and styles of conflict resolution: A meta-analysis. *International Journal of Intercultural Relations, 29*(2), 165–196. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.06.002>
- Jehn, K. A., Greer, L., Levine, S., & Szulanski, G. (2008). The Effects of Conflict Types, Dimensions, and Emergent States on Group Outcomes. *Group Decision and Negotiation, 17*(6), 465–495. <https://doi.org/10.1007/s10726-008-9107-0>

- Kagitcibasi, C. (2005). Autonomy and Relatedness in Cultural Context: Implications for Self and Family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.
<https://doi.org/10.1177/0022022105275959>
- Keller, H. (2007). *Cultures of infancy*. Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kim, W. (Sunny), Nicotera, A. M., & McNulty, J. (2015). Nurses' perceptions of conflict as constructive or destructive. *Journal of Advanced Nursing*, 71(9), 2073–2083.
<https://doi.org/10.1111/jan.12672>
- Kimmel, P. R. (2006). *Culture and conflict. The handbook of conflict resolution: Theory and practice*. San Francisco, California: Jossey-Bass.
- Kıralp, Y., Dincyürek, S., & Beidoğlu, M. (2009). Determining the conflict resolution strategies of university students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1205–1214. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.217>
- Kurdek, L. A. (1994). Conflict Resolution Styles in Gay, Lesbian, Heterosexual Nonparent, and Heterosexual Parent Couples. *Journal of Marriage and Family*, 56(3), 705-722.
<https://doi.org/10.2307/352880>
- Laursen, B., & Hafen, C. A. (2010). Future Directions in the Study of Close Relationships: Conflict Is Bad (Except When It's Not). *Social Development*, 19(4), 858–872.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2009.00546.x>
- Maimone, C. (2004). *The Estonian Russian Divide: Examining social diversity in Estonia with cross-national survey data*. (Graduate Student Retreat). Saadud:
<https://pages.ucsd.edu/~aronatas/scrretreat/Maimone.Christina.pdf>
- Martínez-Lozano, V., Sánchez-Medina, J. A., & Goudena, P. P. (2011). A Cross-Cultural Study of Observed Conflicts Between Young Children. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(6), 895–907. <https://doi.org/10.1177/0022022110381361>
- Möllits, S. (2022). Erinevused Gordoni perekooli koolituse läbinud ja mitteläbinud lapsevanemate konfliktides oma lastega. (Avaldamata uurimistöö). Psühholoogia instituut, Tartu.
- Obraztsova, O. (2018). Teachers' beliefs on conflict and conflict resolution. *Education in the North*, 25(1-2), 259-274. <https://doi.org/10.26203/ssmn-3h47>

- Ohbuchi, K.-I., Fukushima, O., & Tedeschi, J. T. (1999). Cultural Values in Conflict Management: Goal Orientation, Goal Attainment, and Tactical Decision. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(1), 51–71.
<https://doi.org/10.1177/0022022199030001003>
- Phillips, E., & Cheston, R. (1979). Conflict Resolution: What Works? *California Management Review*, 21(4), 76–83. <https://doi.org/10.2307/41164837>
- Rahim, M. A. (1983). A Measure of Styles of Handling Interpersonal Conflict. *Academy of Management Journal*, 26(2), 368–376. <https://doi.org/10.5465/255985>
- Realo, A., & Allik, J. (1999). A Cross-Cultural Study of Collectivism: A Comparison of American, Estonian, and Russian Students. *The Journal of Social Psychology*, 139(2), 133–142. <https://doi.org/10.1080/00224549909598367>
- Ricco, R. B., & Sierra, A. (2017). Argument Beliefs Mediate Relations Between Attachment Style and Conflict Tactics. *Journal of Counseling & Development*, 95(2), 156–167.
<https://doi.org/10.1002/jcad.12128>
- Schwartz, S. H. (1999). A Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. *Applied Psychology*, 48(1), 23–47. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1999.tb00047.x>
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. *Advances in Experimental Social Psychology Volume 25*, 1–65. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)
- Shantz, C. U. (1987). Conflicts between Children. *Child Development*, 58(2), 283–305.
<https://doi.org/10.2307/1130507>
- Simon, V. A., Kobielski, S. J., & Martin, S. (2008). Conflict Beliefs, Goals, and Behavior in Romantic Relationships During Late Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(3), 324–335. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9264-5>
- Song, H., & Ewoldsen, D. R. (2015). Metacognitive model of ambivalence: The role of multiple beliefs and metacognitions in creating attitude ambivalence. *Communication Theory*, 25(1), 23–45. <https://doi.org/10.1111/comt.12050>
- Statistikaamet. (2021). *SRL21428: RAHVASTIK, 31. DETSEMBER 2021. Aasta, Rahvus, Elukoht ning Sugu*. Vaadatud 24.04.24. Saadud:
https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus__rel2021__rahvastiku-demograafilised-ja-etno-kultuurilised-naitajad__rahvus-emaleel/RL21428/table/tableViewLayout2

- Sternberg, R. J., & Soriano, L. J. (1984). Styles of conflict resolution. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(1), 115–126. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.47.1.115>
- Tamm, A., & Tõugu, P. (2022). Adults' narratives of positive and negative conflicts. *Conflict Resolution Quarterly*, 39(4), 441–449. <https://doi.org/10.1002/crq.21342>
- Thakore, D. (2013). Conflict and conflict management. *IOSR Journal Of Business And Management*, 8(6), 7-16. Saadud:
https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/61174510/B086071620191109-77046-ptow4y-libre.pdf?1573349212=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DConflict_and_Conflict_Management.pdf&Expires=1715524963&Signature=cai3ZhlA8togORCffg2RES-Ji5svepv5XHlPEHnZFaBr1QZZaVB2~3CiGm5UHWmmyHlAg3oD2ZxB3sbkqWcAdTNfz6rhz6XZvcIDI1KO9h2YuGRluFgy5foA~vrEGpMZ80zJv~XKNbM5veiTrYTtVEhgbPbkhdla86x-WZ9hHrp3VCtEFa8bWOlobh1jefUYrmGLXBHsv5gOdyMLZZ-4zg24Ho3MD~jtvKccKu2b7TKFvLIPh1hGAf2OFKWqbrgaWTS3cH6JpJ-tzmkXG2Z3NqDdzDF0q9FFGq1-fmlyR3VwrRDKelrvv7tN8GjO3adNaY4nYYSf6Id1gpy48JS1g__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
- Todorova, G., Bear, J. B., & Weingart, L. R. (2014). Can conflict be energizing? A study of task conflict, positive emotions, and job satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 99(3), 451–467. <https://doi.org/10.1037/a0035134>
- Trubisky, P., Ting-Toomey, S., & Lin, S.-L. (1991). The influence of individualism-collectivism and self-monitoring on conflict styles. *International Journal of Intercultural Relations*, 15(1), 65–84. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(91\)90074-Q](https://doi.org/10.1016/0147-1767(91)90074-Q)
- Tulviste, T., Konstabel, K., & Tulviste, P. (2014). Stability and change in value consensus of ethnic Estonians and Russian-speaking minority. *International Journal of Intercultural Relations*, 39, 93-102. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2013.10.003>
- Tulviste, T., & Tamm, A. (2019). Informal language stimulation rather than corrective feedback matters in Estonian children's language performance. *Journal of Experimental Child Psychology*, 63, 101221. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2019.101221>

Tulviste, T., Tõugu, P., Keller, H., Schröder, L., & De Geer, B. (2016). Children's and mothers' contribution to joint reminiscing in different sociocultural contexts: who speaks and what is said. *Infant and Child Development*, 25(1), 43–63.

<https://doi.org/10.1525/eth.2004.32.1.34>.